

Ste. Eul. de Viladonja (Mons. XVIII, 120)

S'havia fet una pertorbadora confusió d'aquest lloc amb un de proper, situat dins el mateix muntanyam, però una desena de k. més al Sudest: Sant Pere de *Vilallonga*, sufragània d'*Alpens*, nom després canviat en S. P. de *Serrallonga*, com explica Pladevall (nº 281 de les seves llistes). Alsius (*Nom.* 240) i Abadal caigueren en la confusió; però les cites que en donen, amb llur context, mostren que no es tracta de *Viladonja* sinó d'aquest parònim d'*Alpens*: 888, 10 en la dotació del comte Guifre a l'Església de Ripoll: «in valle --- Matamala --- affr. --- in serra de Vineolas, deinde pergit --- usque in ipsa portella de *Villalonga* et --- Lobarie ---» (*MarcaH*, § 46, c. 818.37); 938, text quasi igual en el precepte del rei Lluís per a 15 Ripoll (*MarcaH*, c. 850.16; *Cat. Car.* III, 64.1). I en la mateixa butlla de Sergi IV, citada supra, però en una part ben separada, molt abans: «Matamala --- Tremivolosa, --- in eadem valle de Matamala, Vineolas usque ad portellam de *Villalonga* --- Gausago ---». 20

Contextos que proven inequívocament que es tracta d'un lloc de la serra de Matamala - *Alpens*, i no pas de *Viladonja*, separada per valls i carenes, molts k. més al Nord.

ETIM. En *Top. Hesp.* II, 182-183, sense veure que 25 era errada l'atribució a *Viladonja*, ja em vaig adonar, que aquestes mencions *Vilalonga* no ens guiaven cap a l'*ETIM*: era impossible fonèticament que la G de LONGA s'hagués tornat *ja* i que la seva L s'hagués fet *d*; ja llavors admetia un error de lectura i ara queda clar i evident que eren unes dades desorientadores. Ja vaig veure llavors que aquí hi havia d'haver l'adj. romànic -DOMNĪCUS, -ĪCA, 'pertanyent al Senyor', al *dominus* (ll. vg. *domnus*): havia de ser VILLA DOMNICA; no hi pot quedar cap escrípol: en la term^o -ICA, -ICUS, es 35 passa a *-ia* > *-ja*, com en MONĪCA > *monja*, CANONICA > *la Canonja*, STATICA > *estatja*, ERRATICA > *arratja* ('agram'); o en la sèrie sorda i recolzada: PANTICA > *panxa*, MANTICA > *manxa*, PERTICA > *perxa*.

La forma *domnicus* està ja documentada en llatí 40 vulgar, cap al segle v, per una inscr. de Saklona (*VKR* v, 287) en terra balcànica, (avui eslavòfona, sèrbia). I ha donat un bon nombre de NLL a quasi tota la romània: a penes ens cal recordar l'èpica *Covadonga* d'Astúries on hi ha també *Villaóniga* i 5 *Viladóniga* 45 d'Galícia i un *Villadonga* a Astúries; cast. ant. *dōnigo*, *dōmnigo* (*DECH* II, 530a58-b14); *Fontedengo*, *Salvadóniga*; reto-rom. *Waldóniga*, *Waldunga*; a Toscana: *Campodònico*, *Casadònica*, *Calidònica*, *Fonte Dònica*, *Montedònico*, *Prandònico*, 50 *Selvadònica*, (Pieri, *Top. Arno*, 279), alt. it. *Del Dongo*.

VILAFRUNS

Mas antic, en te. de Balsareny, prop del Llobregat;

avui convertit en una fàbrica i petita colònia fabril. En la nostra enq. feta per J. Ant. Codina, del 1957, sota *la meziàda bilafrúns*, i també «la fàbrica de V. i la Resclosa de V.», per a la presa de l'aigua de riu que mou la fàbrica.

Crec que d'una contracció de *Vila(rs) Enfruns* format amb l'adj. del cat. ant. *fru* i oc. ant. *enfrú* 'àvid', usat per Llull i freqüent en els trobadors per a l'etim. pre-romana de qual veg. *DECat.* II, 143 (cf. *REW* millor que *FEW* III, 827). La -s- interna s'elimina per dissim^o com sol passar en aquesta mena de compostos. *Pedralbes* < *Pedres-albes*, *Espinelves* < *Espines-albes*.

Un nom semblant, poc conegut *Font Fruna* nom d'una devesa d'una vena mineral prop de Ripoll i de St. Martí d'Armàncies (prop del Mas Moli-nou) de la Devesa dels Bous i del Bac dels Artiguers, segons uns comptes del S. XVII (Graells, *Claus de Farga de Ripoll*, p. 102). Pot resultar de l'haplologia de *Font enfruna*.

A tots dos llocs *enfrú* 'àvid' s'al·ludiria a la rapidesa amb què el canal de la resclosa o de la font engolia l'aigua.

VILALMOSA

Devia ser prop de Castellar (de la Ribera), segons un doc. de 1070: «aludem quem habeo in *Vilalmosa*, in term. de *Castelar*, concedo ad Sta. Ma. de Solsona», 30 (doc. llegit a l'Arx. de Sols.: suposo que és Castellar de la Ribera Salada, encara que després vénen donacions en diversos pobles de Bages).

VILLA ÛLMOSA 'ombrejada per oms'. Una *Font Olmosa* en un doc. de 1085 relatiu a Santa Linya, lleg. *ibid.*

VILAMACOLUM

Poble de l'Empordà, 13 k. al SE. de Figueres, a uns 5 de la costa, i un parell més avall que *Vilacolum*; com hem explicat en l'art. d'aquest (s. v. *Vilar*) hi ha bastanta confusió popular entre els noms dels dos poblets veïns. A Casac. (1920), els de Fortià només els anomenaven *Vilacolum de Dalt* i, al present *Vilacolum de Baix*. No és que el nom antic d'aquest estigui oblidat: el 1931 a L'Escala tot reconeixent el que declaraven a Fortià, em digueren també *bilæmkulum* (ll. 29, 20); a Viladamat, el 1958, declaraven: «Escriuen *bilæmkulum* i diuen *bilækulum*» (XXII, 149.16).

MENC. ANT. 974: butlla de Benet VI per a St. Pere de Roda, entre les moltes possessions enumera, juntes i seguit, aquesta i l'altra: «*Sanctum Petrum* in 55 *villa Armentaria* eccl. Sti. Martini, et in *Villa Mucroni*